

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У МЕЖАХ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

– Режим доступу: <http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=US40709515>.

11. *Worldwide Big Data Technology and Services 2012 – 2015 Forecast*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://laser.inf.ethz.ch/2013/material/breitman/additional%20reading/Worldwide%20Big%20Data%20Technology%20and%20Services%202012-2016%20Forecast.pdf>.

12. *Worldwide Content Collaboration Software Forecast, 2015 – 2019*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=US40702015>.

13. *Worldwide Enterprise Mobility Management Software Forecast, 2015 – 2019*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=257408>

Стаття надійшла до редакції 20.09.2016

УДК 37.013

Алла Ревть, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У МЕЖАХ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито проблему використання соціально-педагогічних технологій роботи з дітьми із функціональними обмеженнями.

Проаналізовано необхідність здійснення соціально-педагогічного супроводу дитини загальноосвітньої школи, окреслено функції соціального педагога, необхідні для реалізації технології супроводу.

Ключові слова: дитина із функціональними обмеженнями, соціально-педагогічний супровід, соціальний педагог, загальноосвітня школа.

Літ. 6.

Алла Ревть, кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной педагогики и коррекционного образования Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ТЕХНОЛОГИЯ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РЕБЕНКА С ФУНКЦИОНАЛЬНЫМИ ОГРАНИЧЕНИЯМИ В ПРЕДЕЛАХ КОМПЕТЕНЦИИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье раскрыта проблема использования социально-педагогических технологий работы с детьми с функциональными ограничениями.

Проанализированы необходимость осуществления социально-педагогического сопровождения ребенка общеобразовательной школы, определены функции социального педагога, необходимые для реализации технологии сопровождения.

Ключевые слова: ребенок с функциональными ограничениями, социально-педагогическое сопровождение, социальный педагог, общеобразовательная школа.

Alla Revt, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Social Pedagogy and Remedial Education Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE TECHNOLOGY OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF CHILD WITH DISABILITIES WITHIN THE COMPETENCE OF SECONDARY SCHOOL

The article deals with the problem of using of social and pedagogical technologies of work with children with disabilities.

The author analyzes the need of socio-pedagogical support of the child of secondary school, outlines the functions of social pedagogy that are necessary for the implementation of technology support.

Keywords: a child with disabilities, socio-educational support, a social teacher, a secondary school.

Постановка проблеми. Сьогодні серед актуальних проблем становлення особистості особливо відчутними і гострими є питання, пов'язані із інтеграцією дітей з функціональними обмеженнями в соціальне

середовище. Науковці намагаються дослідити це явище в теоретичному плані, визначити його суттєві ознаки та закономірності розвитку, виявити чинники та розкрити соціально-педагогічні умови, що впливають на процес

розвитку та інтегрування дітей з функціональними обмеженнями в соціальне середовище. Поряд із помітними напрацюваннями і здобутками вітчизняних і зарубіжних вчених проблема інтегрування людей з функціональними обмеженнями ще залишається недостатньо вивченою. Це спонукає науковців і практиків до подальшого теоретичного осмислення даної проблеми та прийняття дієвих рішень, які б сприяли оптимізації соціально-педагогічного інтегрування таких людей.

В Україні проблема інтегрування людей з функціональними обмеженнями є досить актуальною, передусім, це стосується дітей з сенсорними чи руховими порушеннями. Сьогодні наше суспільство ще не готове сприймати їх як рівних. Внаслідок цього з'являється суперечність між необхідністю подолання соціальної ізоляції дітей з функціональними обмеженнями та відсутністю відповідних психологічних і соціально-педагогічних умов, необхідних для їх функціонування та життєдіяльності.

Проблеми дітей, які мають функціональні обмеження знайшли своє відображення у працях А.Й. Капської, А.В. Мудрика, І.Д. Звереві, Н.С. Морозової, Л.В. Турінцевої, В.Й. Бочелюка, Є.І. Холостова, Л.П. Гришина, Д.І. Лаврова.

Мета статті – окреслити особливості реалізації соціально-педагогічних технологій у роботі з дітьми, що мають функціональні обмеження, у межах компетенції загальноосвітньої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Технологія соціально-педагогічної діяльності – це алгоритм діяльності, у результаті якої досягається певна соціальна мета і перетворюється об'єкт впливу. Ця діяльність не зводиться до одноразового акту, а являє собою процес, який характеризується зміною змісту, форм, методів, які циклічно повторюються при вирішенні кожного нового завдання в соціальній сфері [6, 76].

Соціально-педагогічна технологія орієнтована на технологізацію відповідного процесу, яка полягає у формуванні процесу, наданні йому цілеспрямованості, оптимізації, створенні механізмів саморегуляції, забезпеченні сприятливих для реалізації мети умов та спрямована на досягнення прогнозованої соціально-педагогічної мети. Соціально-педагогічні технології є сукупністю прийомів і методів, які впливають на свідомість, поведінку та діяльність людини як члена соціуму в процесі соціалізації, адаптації у нових соціальних умовах, соціально-орієнтованих видах діяльності [1, 23].

Володіння технологіями дозволяє соціальному

педагогу оптимізувати свою професійну діяльність. Рівень професійної майстерності спеціаліста залежить від того, з яких позицій необхідності, дотримання почуття міри, порядку, зв'язку підходить він до вибору методів, прийомів, способів, засобів, форм діяльності. Соціальний педагог, який вміє правильно поставити та сформулювати мету роботи, є хорошим стратегом. Здійснювати стратегію соціально-педагогічної діяльності допомагає володіння технологіями. Застосування технологій у роботі соціального педагога дозволяє поетапно реалізувати визначені структурні компоненти діяльності.

Запровадження технологій у діяльності соціального педагога забезпечує економію сил, засобів, дозволяє за науковими принципами будувати соціально-педагогічну діяльність.

Кожна дитина – це особистість, зі своїми поглядами на світ, своїм світоглядом та світовідчуттям. Але погіршення екологічної ситуації, погане здоров'я батьків, дитяча захворюваність, зростання травматизму, відсутність культури здорового способу життя, соціальні і медичні проблеми, що існують у нашій державі, сприяють збільшенню кількості дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

В Україні щорічно на 5 – 6 тис. збільшується кількість інвалідів серед дітей та молоді. Фізичні дефекти інвалідів значно утруднюють їхні контакти з довкіллям, обмежують участь у суспільному житті, негативно позначаються на особистісному розвитку: викликають почуття неспокою, невпевненості в собі, призводять до формування комплексу неповноцінності, егоцентричних і навіть антисоціальних настроїв.

Досвід багатьох країн свідчить, що інтеграція дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, найкраще відбувається в навчальних закладах, що приймають на навчання всіх дітей без будь-яких обмежень. Саме в таких умовах діти можуть досягти найвищих результатів в навчанні та соціальній інтеграції.

Однією з форм навчання дітей з особливими потребами є нова, але визнана в багатьох країнах світу інклюзивна форма освіти, яка забезпечує безумовне право кожної дитини навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [2, 27].

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У МЕЖАХ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Для надання дітям з особливими освітніми потребами допомоги у адаптації до умов інклюзивної школи соціальний педагог закладу здійснює соціальний супровід таких дітей.

Соціальний педагог забезпечує соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, сприяє взаємодії навчального закладу, сім'ї, служб у справах дітей, соціального захисту, охорони здоров'я, центрів соціальних служб для молоді, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища і створення сприятливих умов для її розвитку.

Для цього соціальний педагог вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку дітей з особливими освітніми потребами, особливості взаємин дітей у класі та шкільному колективі в цілому; досліджує особливості сімейного виховання дітей – діагностична функція соціального педагога.

Реалізуючи прогностичну функцію, соціальний педагог прогнозує розвиток подій, процесів, які відбуваються в учнівському колективі та виробляє певні моделі соціальної поведінки дітей; визначає пріоритети в напрямках, формах, методах, соціально-педагогічних технологіях адекватно до проблеми; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості; здійснює соціально-педагогічне проектування розвитку дітей з особливостями психофізичного розвитку в колективі здорових однолітків.

Виконуючи консультативну функцію соціальний педагог надає рекомендації (поради), професійну консультативну соціально-педагогічну допомогу дітям з особливостями психофізичного розвитку, їх батькам, учням, учителям, адміністрації та іншим особам у пошуку шляхів розв'язання проблемної ситуації; забезпечує налагодження взаємодії між учнями, батьками та педагогічними працівниками в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Здійснюючи виконання захисної функції соціальний педагог забезпечує реалізацію прав та інтересів дітей з особливостями психофізичного розвитку на основі державних та міждержавних документів; відстежує надання їм необхідних пільг, представляє їх інтереси в різних інстанціях; співпрацює з органами соціального захисту та допомоги, медичними закладами.

Соціальний педагог роз'яснює дітям доцільність дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в шкільному середовищі – профілактична функція соціального педагога.

Реалізуючи соціально-перетворюючу функцію соціальний педагог організовує соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу; соціально-педагогічний патронаж дітей з особливостями психофізичного розвитку; надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб та інтересів учнів у різних видах діяльності: культурно-дозвіллевій, спортивно-оздоровчій, художньої творчості тощо; розширює адаптивні можливості суб'єкта соціалізації, здатність бути адекватним у нових умовах, управляти своїм життям [2, 29].

В основі соціально перетворюючої функції є соціально-педагогічний патронаж сім'ї, головна мета якого – збереження її цілісності і основних функцій. Соціально-педагогічний патронаж сім'ї, яка виховує дитину з особливими потребами, – це система регулярної допомоги батькам у вихованні дитини, догляді за нею, організації міжособистісних стосунків, нормального ритму життя, індивідуального фізичного комфорту, правового захисту.

Виконуючи організаційну функцію, соціальний педагог координує налагодження взаємодії між різними соціальними інститутами в їх роботі з дітьми, сім'ями; сприяє соціально корисній діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку; формує демократичну систему взаємин серед учнів, батьків, педагогів загальноосвітнього закладу [3, 238].

Основними завданнями соціально-педагогічного супроводу є:

1. Організація цілеспрямованої фахової допомоги сім'ї у вирішенні її проблем адаптації у соціумі;

2. Формування соціально-педагогічної компетентності сім'ї – набуття її членами соціально-педагогічних знань і навичок, достатніх для реалізації повсякденного життя;

3. Забезпечення всебічного розвитку дитини відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб, формування в неї моральних норм та створення умов для її соціалізації;

4. Надання комплексної психолого-педагогічної, корекційно-розвивальної допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації;

5. Допомога батькам у створенні доцільних психолого-педагогічних умов виховання дитини відповідно до її віку, індивідуальних особливостей та потреб своєчасного і всебічного розвитку.

Алгоритм діяльності соціального педагога в процесі соціально-педагогічного супроводу дитини з особливими потребами [4, 135]:

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ У МЕЖАХ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

1. Ознайомлення з особою справою дитини, історією та особливостями протікання захворювання.

2. Консультація з дитиною та її батьками з метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальних можливостей, самоконтролю поведінки тощо).

3. Оцінка освітнього середовища, визначення щодо його відповідності потребам і можливостям дитини, надання пропозицій щодо внесення змін.

4. Вивчення індивідуальних особливостей дитини.

5. Участь у розробці індивідуальної програми розвитку дитини.

6. Проведення зустрічі з батьками і учнями класу (школи) і педагогами з метою формування їх психологічної готовності до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

8. Дослідження соціально-психологічного клімату в колективі та статусу дитини в групі.

9. Сприяння соціальній інтеграції дитини: залучення до позакласної та позашкільної діяльності.

10. Моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості дитини, здійснення відповідної індивідуальної програми її розвитку.

Основними етапами діяльності соціального педагога щодо соціально-педагогічного супроводу сімей, які мають дітей з особливими освітніми потребами є: підготовчий, практичний та узагальнюючий.

Підготовчий етап включає в себе наступні складові:

1. Соціально-педагогічна діагностика;

2. Допомога батькам у створенні вдома розвивального середовища для дитини.

Працюючи з сім'єю, соціальний педагог намагається дати поради щодо створення в ній умов, що сприяли б появі нових взаємовідносин між дитиною і дорослими, надає батькам консультації, за необхідності організовує зустрічі з іншими спеціалістами.

Консультації батьків, які виховують дитину з особливими потребами як основа успішної взаємодії школи і сім'ї. На консультаціях батьків, які мають дітей з відхиленнями у психофізичному розвитку, обговорюються питання, з якими вони звертаються до соціального педагога перед вступом до школи. Зазвичай, розмова зводиться до вирішення таких питань:

1. Чи відбуватиметься розвиток їх дитини в процесі навчання в школі?

2. Як нормалізувати взаємовідносини між дитиною з особливими потребами і матір'ю або членами родини?

3. Як формувати позитивне відношення до навчання, до однокласників, до вчителів, до вихователів школи у дитини з вадами розвитку.

Підсумками підготовчого етапу є чітке усвідомлення ситуації в сім'ї, розуміння її особливостей, визначення цілей і завдань допомоги, вибір методів і засобів, які доцільно застосовувати щодо розвитку дитини, її найближчого та широкого оточення для досягнення очікуваних результатів.

Практичний етап включає діагностику дітей, участь у розробці для них індивідуальних розвивальних програм, проведення просвітницької роботи з дітьми, консультації дітям та батькам.

Узагальнюючий етап полягає у здійсненні аналізу результатів, досягнутих у роботі з дитиною, та розробці відповідних рекомендацій для батьків.

Робота з батьками передбачає формування у них здорового способу життя, правової та педагогічної культури, життєвої компетентності, активної життєвої позиції, допомогу в організації змістовного сімейного і дитячого дозвілля, навчання поводження в екстремальних ситуаціях.

Робота з дітьми передбачає їхній розвиток, виховання і навчання відповідно до вікових потреб і можливостей, особливостей світосприймання і виду провідної діяльності. Зміст роботи забезпечується цілеспрямованою підготовкою дитини до самостійного життя в соціумі.

Завданнями цього етапу є створення належних умов для реалізації дитиною свого природного потенціалу (фізичного, психологічного, соціального), розвиток базових якостей особистості, допомога в набутті дитиною навичок практичного життя, виховання творчого ставлення до дійсності, забезпечення гармонійного та різнобічного розвитку. Робота також повинна бути спрямована на підтримку, збереження і розвиток здорового способу життя [5, 21].

Висновки. Процес соціального супроводу дітей з особливими потребами – це система передавання соціального досвіду з урахуванням особливостей і потреб різних категорій дітей із порушенням розвитку за активної їх участі й забезпечення адекватних умов, у результаті чого діти залучаються до роботи в усіх соціальних системах, структурах, беруть активну участь в основних сферах життя і діяльності суспільства, готуються до повноцінного дорослого життя, самореалізації та розкриття себе як особистості.

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навчальний посібник./О.В. Безпалько. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.

2. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній школі. / Т. Ілляшенко. – Соціальний педагог. – 2011. – №1. – С. 26 – 35.

ОСОБЛИВОСТІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З КОЛЬОРОМ У СИСТЕМІ СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ М. МОНТЕССОРІ

3. Капська А.Й. Соціальна робота: навчальний посібник. / А.Й. Капська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.

4. Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи: навчальний посібник – 2-ге вид., доп. і випр. / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. – К.: МАУП, 2003. – 168 с.

5. Присяжнюк К. Діти з особливими потребами в загальноосвітній школі: технологія соціально-педагогічного супроводу. / К. Присяжнюк. – Соціальний педагог. – 2013. – №7 (79). – С. 21 – 22.

6. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи: навч. посіб. / В.М. Шахрай. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 285 с.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2016

УДК 373.2:371.4

*Анна Федорович, кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З КОЛЬОРОМ У СИСТЕМІ СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ М. МОНТЕССОРІ

У статті зосереджено увагу на змісті сенсорного виховання дітей за технологією Марії Монтессорі, зокрема, охарактеризовано методіку ознайомлення дітей з кольором та обґрунтовано можливості її використання у сучасних дошкільних навчальних закладах; наведено приклади завдань з дидактичними матеріалами, які доцільно пропонувати дітям, з метою цілісного формування зорового сприймання.

Ключові слова: сенсорне виховання, система М. Монтессорі, дидактичні матеріали М. Монтессорі, ознайомлення дітей з кольором, кольорові таблички, зорове сприймання.

Літ. 8.

*Анна Федорович, кандидат педагогических наук, доцент,
докторант кафедры общей педагогики и дошкольного образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко*

ОСОБЕННОСТИ ОЗНАКОМЛЕНИЯ ДЕТЕЙ С ЦВЕТОМ В СИСТЕМЕ СЕНСОРНОГО ВОСПИТАНИЯ М. МОНТЕССОРИ

В статье сосредоточено внимание на содержании сенсорного воспитания детей по технологии Марии Монтессори, в частности, охарактеризовано методіку ознайомлення дітей з кольором та обґрунтовано можливості її використання у сучасних дошкільних навчальних закладах; наведено приклади завдань з дидактичними матеріалами, які доцільно пропонувати дітям, з метою цілісного формування зорового сприймання.

Ключевые слова: сенсорное воспитание, система М. Монтессори, дидактические материалы М. Монтессори, ознакомление детей с цветом, цветные таблички, зрительное восприятие.

*Anna Fedorovuch, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Doctoral Student of the General Education and Early Childhood Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

THE FEATURES OF FAMILIARIZATION OF CHILDREN WITH COLOURS IN THE SYSTEMS OF TOUCH UPBRINGING BY M. MONTESSORI

The article focuses on the content of the touch upbringing of children on the basis of technology of Maria Montessori, describes the method of exploring of children with color and substantiates its using in the modern preschool schools. The author provides the examples of tasks with didactic materials, which should be offered to children with the aim of integral formation of visual perception.

Keywords: touch upbringing, system by M. Montessori, didactic materials by M. Montessori, an acquaint children with color, colored lists, visual perception.

Постановка проблеми. Нині в умовах оновлення системи дошкільної освіти України, важливим є розуміння необхідності удосконалення виховного процесу в різних типах навчальних закладів у напрямі

розвитку та саморозвитку особистості дитини. Ведеться пошук оптимальних форм організації життєдіяльності дошкільників та вимог до створення розвивального середовища, упроваджуються нові освітні технології,